

Sınıfsızlık Anarşizmle Mümkindür - II

Anarşist Komünist Ekonomi Pratiği - Anarşist Ekonomi Tartışmaları (14)

Scott Nappalos

15.03.2015

İçindekiler

Özgürlükçü Komünizm, Mücadele Eden Sınıfların Özlemi (2)

4

Meydan gazetesinin Anarşist Ekonomi Tartışmaları dizisine, Kuzey Amerika IWW üyesi, Scott Nappalos'un yazısının ikinci bölümüyle devam ediyoruz. Yazının odağında güncelliğini koruyan bir tartışma olan teorinin pratikte somutlaşması ve teorinin pratikten üretilmesi yer alıyor. Yazının bu bölümünde, anarşist komünist ekonomi teorisi içindeki iki ana akım, planlı ve plansız modeller, günümüzde popüler olan Katılımcı Ekonomi ile karşılaştırılarak inceleniyor ve önceki bölümde verilen pratikler, teorik tartışma içinde değerlendiriliyor. Uzunluğu nedeniyle üç bölümde yayınlayacağımız yazı, libcom'un dışında birçok uluslararası anarşist sitede yayınlanmış olma ve daha önceki yazı dizilerimizde içerisinden yazılarına yer verdiğimiz *The Accumulation of Freedom: Writings on Anarchist Economics* kitabındaki bölümlerden biri olma niteliği taşıyor.

Özgürlükçü Komünizm, Mücadele Eden Sınıfların Özlemi (2)

Ekonominin iki ana alanı vardır: nasıl üretildiği ve nasıl paylaşıldığı. Komünist paylaşımın nasıl işleyebileceği konusunda birkaç farklı alternatif önerildi. İnsanların genelde kabul ettiği yaklaşım, atölyelerden fabrikalara kadar meclis demokrasisi ile, bölgesel ve küresel düzeyde ise meclislerin federasyonu ile örgütlenmektir. Doğrudan demokratik meclisler, kimsenin kimseyi temsil etmediği demokratik organlardır. İşçiler ve toplum üyeleri bütün kararlarını doğrudan, açık toplantılarda alırlar. Halk meclislerinin ötesinde, işyerleri ve mahalleler arasındaki koordinasyonu komiteler ve temsilci heyetleri sağlar. Meclis, temsilcilere talimatlar verir ve temsilcinin meclisin iradesini uygulamasını bekler. Benzer şekilde, sınırlarını aşan temsilcilerin yetkileri anında geri alınabilir ve kararları meclisin onayına bağlıdır. Bunun tam olarak nasıl çalışacağı, temsilcilerin görevleri, vb. bence politik kararlardır ve en iyisini pratik belirler.

Neyin ne kadar üretileceğine karar vermek için mahalle meclisleri benzer şekilde yukarı doğru federe edilir. İşçiler nasıl çalışacaklarına karar verirken ilgili topluluklar atık ve kirlilik gibi konuları ele alarak en güvenli ve en adil nasıl üretileceğine karar verirler. Mevcut ekonominin içinde birçok değersiz endüstri ve ürün olmasının yanı sıra bazılarının nükleer silahlar gibi yok edici potansiyelleri olduğu için bu endüstrileri kolektifleştirmek yetmez, tasfiye edilmeleri gerekir. Ani yükselişler ve düşüşlerle örgütlenen, kar etmeye dayalı bir ekonomiyi, toplumun ihtiyaçlarını kullanıma dayalı olarak karşılayan bir ekonomiye dönüştürme süreci zaman alacaktır. İş sınıflarını yok etmek ve kötü işleri yeniden örgütleyerek adil paylaşmak gerekir. Toplumun ürettiklerinden faydalanmak için engeli olmayanlar en azından asgari miktarda emekle katkıda bulunmalıdır.[xi]

Paylaşımı ele alırsak, komünist ekonomik pratik ve düşünce içinde toplumun zenginliklerini paylaşmak için birkaç örgütlenme stratejisi önerilmiştir. Komünist ekonomik gelenek içerisinde iki ana çerçeve vardır: Planlı strateji ve kendiliğinden ortaya çıkan denilebilecek strateji. Teorilerin sayısı, mevcut düşüncedeki kutuplaşmaların sayısından azdır.

Planlı komünist ekonomi, genel olarak, paylaşımın halk meclislerinin federasyonu ile oluşturulan konseylerde yapılan üretim planına göre yapılmasını savunur. Bölgenin halkı düzenli olarak bir araya gelip hazırdaki malzeme ve emek miktarına göre ne üretileceğine karar verirken üretilenlerin paylaşılmasını bireylerin ve ailelerin ihtiyaçlarına göre düzenler (ücrete göre değil). Böyle bir komünist toplumda üretim iki faaliyet üzerine kurulur: insanların neyi ne kadar istediğini ölçmek ve bunları hem kolektif olarak, hem de sorumluluğu belli olacak biçimde üretmek.

Teknolojinin bugün geldiği seviye düşünüldüğünde insanların günlük tüketimini ölçmek çok basittir. Komünist bir toplumda, hem tüketim hem de üretim istatistiklerini otomatik olarak kaydetmek kolay olacaktır. Böylece neyin ne kadar gerektiğini tahmin edebilmek için tüketim örüntüleri (dönemsel ya da belli durumlarda gerçekleşen azalmalar ve çoğalmalar) hakkında anlık veri üretilebilir ve toplum, insanların istekleri için gereken kaynakları tahsis edebilir. Bu yolla kaynaklar durmadan değişen üreticilere demokratik olarak tahsis edilebilir.

Üretimin gelişmesini planlamak amacıyla, bilgi merkezlerinde çalışmalar yapılarak bu veriler bir araya getirilip istatistikler düzenlenebilir. Bu tip bilgi merkezleri yerel, bölgesel ve küresel düzeylerde olabilir. En küçük yerel ölçekte, bilgi merkezleri yerel ihtiyaçları karşılamak için stok durumlarını ve üretim kapasitesini takip edebilir. Bölgesel bilgi merkezleri bu istatistikleri düzenleyerek bölge çapındaki durum tablosunu görebilir. Bunu görmenin bir yolu da bölgesel üretim birimlerinin stok durumlarını, üretim kapasitelerini ve ihtiyaçlarını anında izlemektir. Küresel bir bilgi merkezi benzer şekilde bölgesel ista-

tistikleri düzenler. Bu küresel bilgi sistemi merkezsiz olarak birbirine bağlanabilir ve insanlara gereken her tür raporu sağlayabilir.[xii]

Bu, sadece günlük tüketim için üreteceğimiz anlamına gelmiyor. Komünizm, karı ve ekonomik eşitsizliği kaldırarak kapitalizmin aşırı-tüketici ihtiyaçları için yaratılan yapay ihtiyaçları tasfiye ederken, gelip geçici hevesler için değil, daha iyi bir dünya için arzumuzu yansıtan bir ekonomiyi ve toplumu inşa edebilmek isteriz. O zaman, toplumsal dönüşümle ilgili bu kararları ve güncel eğilimleri birbirine bağlayan bir mekanizmanın olması gerekir.

Kullanım tabloları, komün meclislerinde tartışılacak verileri sağlar ve meclisler bu verilere dayanarak, mevcut endüstrilere ve gelecekteki üretimi geliştirecek faaliyetle kaynakların nasıl tahsis edileceğine, yeni üretim birimlerinin kurulmasına ya da mevcut olanların büyütülmesine karar verir. Büyük olasılıkla yeni endüstriler ve ürünler yaratmak isteyen işçiler tekliflerini meclise sunarlar ve meclis eski emek ve malzeme kullanımı ile yenisi arasında karar verir. Bu kısmi planlama denebilecek süreçte, kaynaklar kolektif olarak tahsis edilirken düşünüp taşınır, tartışılır ve kolektifin önceliklerine dayalı bir plan oluşturulur. Bu plan yukarı doğru ilerlerken meclislerin federasyonunda tartışılır ve değiştirilir. Mevcut endüstriler ve ürünlerse günlük kullanıma uyum sağlayacak esnekliğe sahip olurlar. Buna benzeyen bir sosyal bütçeleme biçiminde komünün zenginliği halkın önerilerine göre tahsis edilir. Federasyonlar bu kararları koordine etmek için verileri paylaşır, önerileri gözden geçirir ve etkilenen toplulukların gözden geçirmeleri için gönderir.[xiii]

Üretim çizelgeleri, doğrudan demokratik konseylerde belirlenen ve yukarı doğru federe edilen önceliklere dayanarak hazırlanır. Bu yolla ücretlere, fiyatlara ve sınıf eşitsizliğine dayanmayan birçok endüstrinin planları ve koordinasyonu yapılır. Neyin ne kadar üretileceğini belirleyen şey fiyat değil komünün öncelikleridir. Tüketim, ücrete değil ihtiyaca dayalıdır. Toplumsal üretimle ilgili kararlar kapitalizmin bireyci, ne-olursa-olsun-satılıyorsa-üret mantığıyla değil, bilinçli ve kolektif olacaktır. Kropotkin'in Ekmeğin Fethi 'de bahsettiği komünist belediyeler muhtemelen böyledir. Katılımcı ekonominin önerdiği entegre, küresel bir ekonomi için planlama konseyleri teoride komünist olacak şekilde değiştirilebilir.[xiv]

Başka bir görüş, kendiliğinden ortaya çıkan ve uyum sağlayan bir ekonomiyi savunur. [xv] Komünist paylaşım hakkındaki bu görüş sezgilere güvenir ve toplumu birbirine bağımlı, yaşayan ve karmaşık bir organizma olarak görür. Bu görüşe teşvik eden iki kök sebep vardır. Birincisi burada bütün bir ekonomiyi başarılı, bilinçli ve net olarak planlama yeteneğimiz şüphelidir; ikincisi, komünist bir toplumda dinamik ve evrilen bir öz-planlama biçiminin hem savunucuları, hem de tarihsel öncülleri vardır. Macar ve İspanya devrimleri sırasında, halk ekonomiyi kendi eline alıp kar amaçlı üretimi kolektifleştirerek ortak kullanım amaçlı bir ekonomiye dönüştürmüş ve bazı durumlarda bunu çok kısa bir zamanda başarmıştır. Bu dönüşüm başlangıçta hiçbir birleşmiş planlama aygıtı olmadan gerçekleşmiştir. Bireylerin ve grupların sayısız inisiyatiflerinden evrilerek ortaya çıkan paylaşım, zamanla birlik olmuş, örgütlenmesi toplulukların ve savaşların yarattığı talepleri karşılamak için evrilmiştir. Burada söylenmek istenen, o dönemde örgütlülüğün olmadığı değil, iki modelin arasındaki farktır: biri yapısal ve tarihsel olarak açık görüşlü bir örgütlenme, yani kendiliğinden ortaya çıkan ve evrilen bir yapıyı ortaya çıkarabilecek bir örgütlenmedir; diğeri geniş çapta planlanmış, öngörülebilir ve oldukça durağan bir örgütlenmedir. Faaliyetlerini böyle programlara bağlı kalarak yönlendiren ve buna uygun koşullarda yaşayanlara sunacak çok az delil vardır. Birçok seviyede ortaya çıkan problemleri çözerken ortaya çıkan bir ekonomik faaliyeti ve dengeye ulaşabildiği anda bu faaliyetin kararlı duruma gelmesini anlayabiliyoruz. Maalesef bu tartışmalarda saklı kalan bir problem var; devrimci bir durumda dengenin nasıl sağlanacağı problemi, birçok açıdan, olası geleceklerin soyut modellerinden daha önemli bir problemdir. Elbette, sadece sağlık ve uyum sağlayan bir ekonomik biçimin ötesinde, (devrimci ve özgürlükçü) prensipler ve pratikler, çözümün bir parçasıdır.

Gelecekte ne isteyeceğimizi öngörme yeteneğimizi sorgulamanın haklı sebepler vardır.[xvi] Kapitalizm altında arzular; yaratılır, değiştirilir ve sömürülür. Kar ortadan kalktığında ihtiyaçlar kolektif ve organik hale gelir. Yine de ihtiyaçlar sabit değildir ve tahmin edilemez. Bilakis, insanların yaşamı dalgalanmalar ve öngörülemeyen değişimlerle doludur. Üstelik kendi tüketimimiz ve arzularımız hakkındaki algılarımızın hatasız olduğunu kesin olarak söyleyemeyiz. İnsanlar genellikle kendilerini yanlış nitelerler çünkü na-

sıl davrandıklarına göre değil, kendilerini nasıl görmek istediklerine göre düşünürler. Durumu politize edin ve milyonlarca insana geniletin ve işte karşınızda ben-yansımalarına dayalı bir ekonomiyi yaratırken görülen ciddi yapısal zayıflıklar. Cornelius Castoriadis 1960'lar ve 1970'lerde benzer itirazlarda bulunmuştur.[xvii] Castoriadis benzer gerekçelerle sıkı planlamayı reddeder.

Bir plan, tüketim mallarının eksiksiz bir listesini ya da bunların hangi oranlarda üretilmesi gerektiğini nihai bir hedef olarak öneremez. Böylesi bir öneri iki nedenle demokratik olmaz: Birincisi bu önerini hiç bir zaman "ilgili gerçeklerin tüm bilgisine", yani herkesin tercihlerinin tüm bilgisine dayalı olamaz. İkicisi, bu yöntem çoğunluğun azınlık üstünde gereksiz bir tiranlığına eşdeğer olacaktır. Nüfusun %40'ı belli bir maddeyi tüketmek istiyorsa, kalan %60'ın başka bir şeyi tercih etmesi bahanesiyle bundan mahrum bırakılmaları için bir gerekçe yoktur. Hiçbir tercih ya da zevk diğerinden daha mantıklı değildir. Dahası, tüketicilerin istekleri çoğu zaman birbirleriyle uyumlu değildir. Bu konuda çoğunluk oylaması yapmak karne vermeye denk düşer ve bu problemi çözmenin en anlamsız yoludur. Bu yüzden planlama kararları belli maddelere değil, genel yaşam standardına (toplam tüketim hacmi) yöneliktir. Bu tüketimin içeriğine detaylı olarak girilmez.[xviii]

Anarşist Kütüphane

Scott Nappalos
Sınıfsızlık Anarşizmle Mümkündür - II
Anarşist Komünist Ekonomi Pratiği - Anarşist Ekonomi Tartışmaları (14)
15.03.2015

Çeviri : Özlem Arkun - Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 25. sayısında yayımlanmıştır.
dipnot eklenmemiştir

tr.anarchistlibraries.net